

Kaasukellon tarina

Haepas poika lisää poletteja, että saadaan keitettyä kahvit. Kaasupoletteja ostettiin lähimmästä maitokaupasta. Kaasu oli halpaa ja sitä oli helppo käyttää. Poletti laitettiin hellan yläpuolella olevaan mittariin ja sen jälkeen liesi oli käyttövalmis. Näin toimittiin Turussa yli sata vuotta, kunnes kaasulaitos lakkautettiin 1970-luvulla.

Turun kaupungin ensimmäinen kaasulaitos perustettiin Eerikinkadun ja Ursininkadun kulmaan jo 1800-luvulla. Barkerin tehtaalla Aurajokirannassa oli myös oma pieni kaasulaitos. Kaasusta tuli niin suosittu, että tarvittiin lisää tilaa. Se löytyi Aurajoen itärannalta telakka-alueen kupeesta. Vuonna 1912 rakennettiin uusi kaasukello. Pallomuotoinen terässäiliö tilattiin Saksasta, mutta sen ulkokuoren suunnitteli kaupunginarkkitehti Eskil Hindersson. Säiliö rakennettiin tiilestä ja sen ulkopinta rapattiin.

Sisäänkäynnin yhteyteen sijoitettiin iso kaasumittari, joka näytti kellossa olevan kaasun määrää. Eerikinkadun kaasutehtaasta oli vedetty joen alitse putket uuteen kaasukelloon, josta edelleen vedettiin putket eri puolille kaupunkia.

Kaasukellon viereen rakennettiin pienempi varasäiliö vuonna 1937. Se valmistettiin viereisessä Crichton-Vulkanin tehtaalla. Pallo koostuu 24 samanlaisesta kaarevasta metallilevystä, jotka on liitetty toisiinsa taitavasti niittaamalla. Molemmat, kaasukello ja ilman kuorta jätetty metallinen varapallo, ovat yhä jäljellä. Sen sijaan 1950-luvulla rakennettu kolmas, suojakuoreton säiliö, on purettu.

Kaasulla toimivat katuvalot korvattiin vähitellen sähköllä. Vuonna 1929 sammutettiin viimeiset Turun kaasukatuvalot. Vasta 1960-luvulla sähköliedet alkoivat syrjäyttää kaasuhelloja. Kaupunki laajentui ja kaasuputkien vetäminen lähiöihin olisi tullut kalliiksi. Niinpä vuonna 1973 kaasulaitos lakkautettiin - 111 vuoden toiminnan jälkeen. Turku myi tontin Crichton-Vulkanin telakan ostaneelle Wärtsilälle.

1980-luvun lopulla syntyi ajatus rakentaa kaasulaitoksen alueelle korkealuokan asuinalue. Lama muutti suunnitelmat. 1990-luvulla alueelle kaasukellon ympärille nousi Metran rakennuttamana tiiviisti rakennettu kerrostalolähiö vuokra- ja asumisoikeusasuntoineen. Kaasukellon sisällekin suunniteltiin asunto- ja toimistotiloja, mutta ne eivät toteutuneet.

Kaasukellon sisällä ollut säiliö purettiin ja rakennus kunnostettiin. Metra myi kellon kaupungille, joka myi sen edelleen Turku Energialle. Uusi omistaja sijoitti siihen kaukolämpöakun. Kun lämmönkulutuksessa on kulutuspiikki, lämpöakusta puretaan energiaa, joka muutoin jouduttaisiin tuottamaan öljyllä toimivilla lämpökeskuksilla. Kaasukellon muu käyttö on jäänyt toistaiseksi suunnitteluasteelle.

(Teksti löytynyt erästä netin matkakertomuksesta)